

IDK0301 – e-Riigi IT lahendused

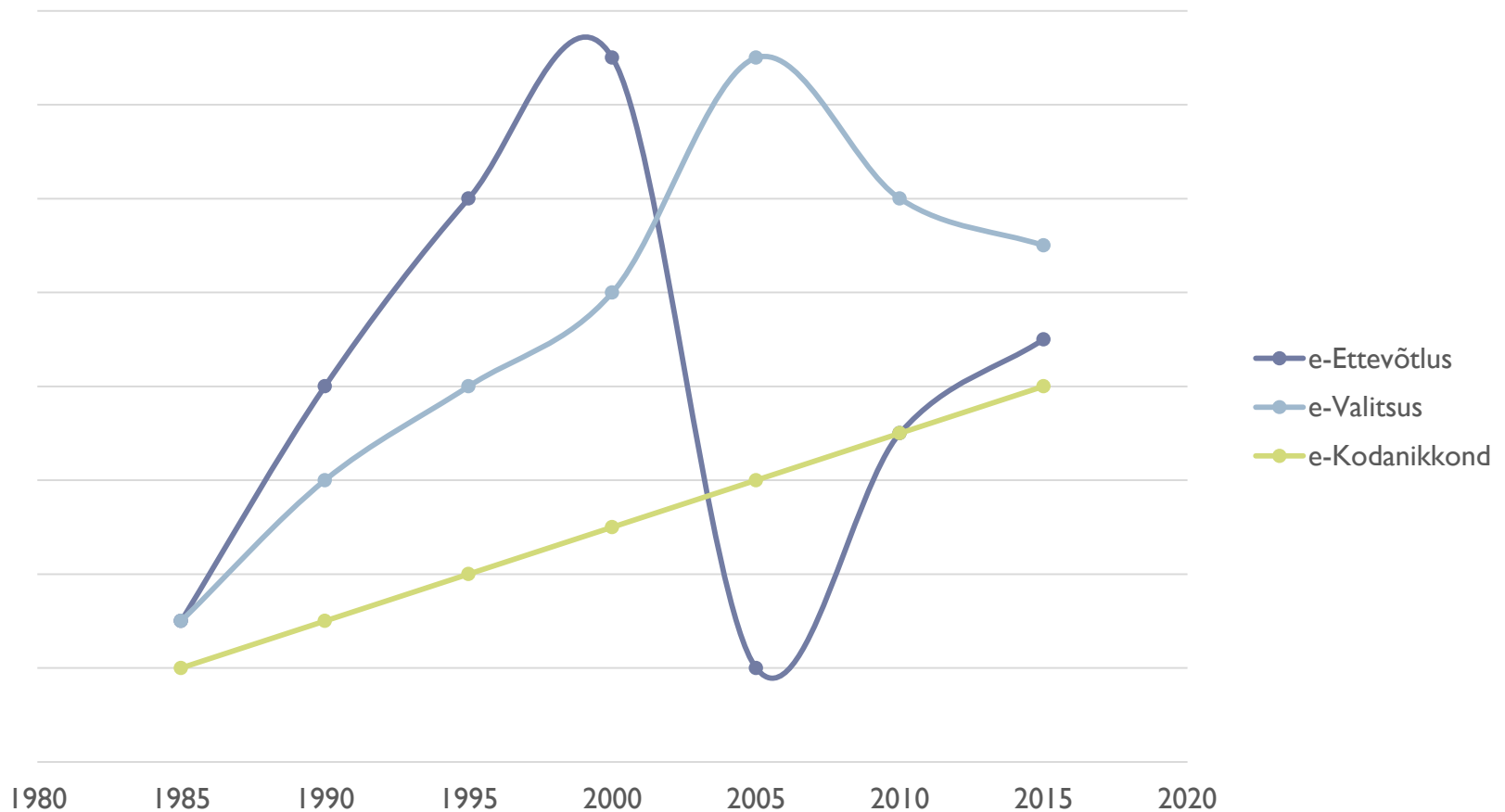
4. loeng
Ermo Täks

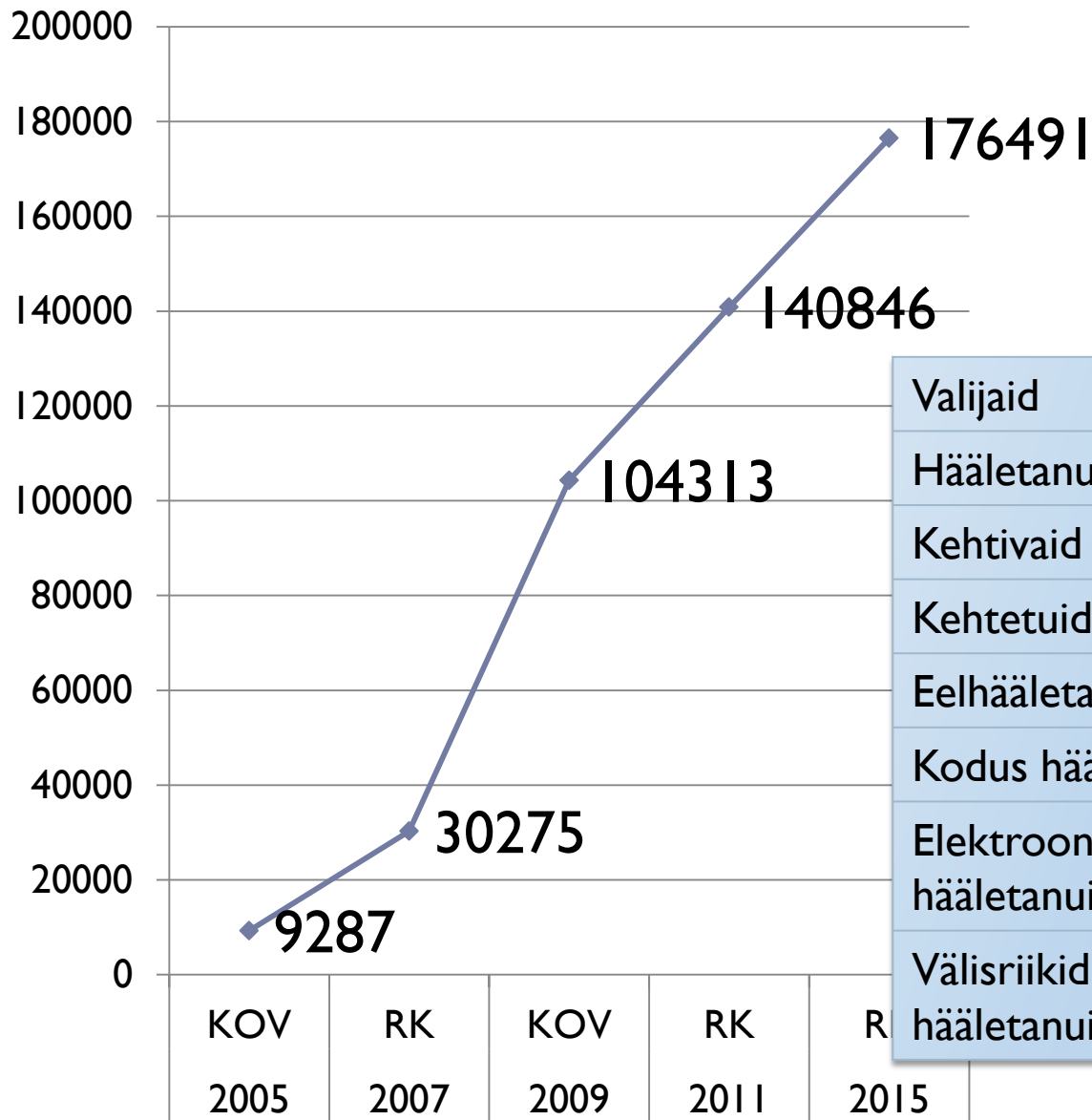
e-Ühiskonna mudel

- ▶ Võib väita, et igas ühiskonnas on kolm osapoolt, kelle jaoks valitsuse tegevused ja protsessid on mõeldud ja elluviidud:
 - ▶ Valitsus
 - ▶ Ettevõtlus
 - ▶ Kodanikud
- ▶ Sarnaselt on olemas kolm e-Ühiskonna osapoolt
 - ▶ e-Ettevõtlus
 - ▶ e-Valitsus
 - ▶ e-Kodanikkond

Kolme osapoole aktiivuste erinevus

E-Valimiste aktiivsus Eestis

VA

Valijaid	899793
Hääletanuid	577929
Kehtivaid sedgeleid	574132
Kehtetuid sedgeleid	3797
Eelhääletanuid	119686
Kodus hääletanuid	6242
Elektrooniliselt hääletanuid	176328
Välisriikides hääletanuid	1251

5 e-Valitsuse tegevusvaldkonda

Tegutseja	Valitsus	Ettevõtlus	Kodanikud
Valitsus (Government)	G2G	G2B	G2C
Ettevõtlus (Business)	B2G		
Kodanikud (Citizens)	C2G		

Government to Government (G2G)

- ▶ Valdavalt interaktsioonid valitsusasutuste vahel:
 - ▶ Keskvalitsus teise keskvalitsusega
 - ▶ Keskvalitsus kohalike omavalitsustega
 - ▶ Erinevad valitsusasutused omavahel
 - ▶ Valitsus oma ametnikkonna ja teenistujatega

Government to Government (G2G)

▶ Hõlmab järgmist:

- ▶ Riigi osade ja regioonide põhiinformatsiooni kogumine, töötlemine ja kasutamine
 - ▶ Rahvastikuloenduse andmed, geograafia ja ressursid
- ▶ Juhtimisinfo kogumine ja töötlemine erinevateks valitsustoiminguteks
 - ▶ Planeerimine, makro-majanduslik haldamine, statistika, turvalisus ja heakord, riigikaitse, sisekaitse.
- ▶ Valitsuse sisemised juhtimisinfosüsteemid
 - ▶ Finantsinfo, personaliinfo, dokumendihaldus, varahaldus, archiveerimine jne.
- ▶ Otsuste tugisüsteemid ja juhtimisinfo süsteemid erinevatel valitsuse tasemetel.

Government to Business (G2B)

- ▶ Valitsusharu, mis tegeleb ettevõtlusega
- ▶ Hõlmab poliitlisi suuniseid, juhendeid, reegleid ja regulatsioone, protseduure jne.
- ▶ Hõlmab:
 - ▶ Tööstuspoliitikat, impordi- ja ekspordi regulatsioone, erinevad registreerimissüsteemid, maksustamine, tööhõive, sotsiaalmaksud jne
 - ▶ Erinevad litsentsid äritegevuse alustamiseks, kvaliteedi tagamiseks, autentimiseks jne.

Government to Citizens (G2C)

- ▶ Hõlmab valitsust ja kodanikke
- ▶ Katab teenused, mida valitsus pakub oma kodanikele ja residentidele
- ▶ Varustab järgneva informatsiooniga:
 - ▶ Mis on asjakohased regulatsioonid, protseduurid ja valitsusaparaadi osad
 - ▶ Kuskohast leiab kodanik õiget informatsiooni ja millist abi nad selleks vajavad?
 - ▶ Avaliku korra ja turvalisuse alane informatsioon, hõlmates tegevusi looduskatastroofide puhuks, nagu üleujutused ja tulekahjud

Government to Citizens (G2C)

- ▶ Katab ka kodanikule suunatud teenuseid, nagu
 - ▶ Koolid, haiglad, raamatukogud ja avalik ruum (pargid, looduksaitseald jne)
 - ▶ Registreerimisteenused nagu sünni- ja surmaregister, abieluregister, juhilubade register, migratsioon ja autoregister.

Business to Government (B2G)

- ▶ Katab ettevõtluse tegevust, mis on suunatud valitsusele
 - ▶ Regulatsioonide kohane maksude maksmine
 - ▶ Informatsiooni, andmete ja statistika edastamine (statistikaamet)
 - ▶ Riigihangetes osalemine
 - ▶ Riigiabi taotlemine ja poliitiline lobitegevus ärikeskkonna soodustamiseks
 - ▶ Ettepanekute tegemine ja soovitused valitsusteenuste parandamiseks

Citizens to Government (C2G)

- ▶ Hõlmab kodanike riigisuunalisi tegevusi:
 - ▶ Seaduse kohaste maksude ja erinevate teenustasude maksmine
 - ▶ Vormide ja informatsiooni edastamine valitsusele teatud juhtudel
 - ▶ Trahvid ja teised avaliku teenuse kulud
 - ▶ Hädaabiteenused- tuletõrje, kiirabi, kuriteod jne.
 - ▶ Soovitused paremaks teenindamiseks ning otsuste tegemises osalemine

Valitsuse tegevuse referentsmudel

- ▶ **Mudel võimaldab mõista:**
 - ▶ Kuidas valitsus on organiseeritud
 - ▶ Mis funktsioone valitsus täidab
 - ▶ Mida valitsus teeb ettevõtluse valdkonnas sisemiselt ja väliselt
 - ▶ Kui palju erinevaid valitsusprotsesse on olemas
 - ▶ Mis on nende loogilised seosed
- ▶ **Võimaldab töödelda**
 - ▶ Valitsuse äriprotsesse
 - ▶ Määratleda seoseid valitsuse funktsioonide vahel
 - ▶ Äriprotsesse
- ▶ **Näitab, et valitsusasutused ei ole samal tasemel funktsioneerimise ja rollide mõttes**

Valitsuse põhitegevused

Elemetaar-tase

Personali haldus

Ettevõtete haldus

Maaregister

...

Hoonete register

Sõiduvahendite register

Laevade register

Toodete register

Sektori tase

Varade haldus

Maksuhaldus

Finantsjuhtimine

Arenduskavade väljatöötamine

Sise- ja väliskaubandus

Haridus

Avalik kord

Sotsiaalteenused

...

Riigikaitse

Välissuhted

Siseturvalisus

Otsuste tegemise tase

Ametid, ministriumid

Poliiticate uurignud

Arenguanalüüs

Statistika ja analüüs

...

Administratsioon

Elementaartase

- ▶ Tegeleb ühiskondlike majanduslike ja sotsiaalsete põhiaspektide administratsiooni ja haldusega
- ▶ Kõige olulisemad teenused:
 - ▶ Inimesed (kodanikud, residendid ja turistid)
 - ▶ Ettevõtted (Väikesed, keskmised ja suuretevõtted, ühisettevõtted, välisettevõtted, tulundus- ja mittetulundusorganisatsioonid)
 - ▶ Maa (maa-alad, maavarad ja veekogud)

Sektori tase

- ▶ Viitab valitsuse funktsioonidele, mis katavad erinevate sektorite majanduslikke ja sotsiaalseid afääre

Otsuste tegemise tase

- ▶ Valitsuse strateegiline tase
- ▶ Sellesse kiht kuuluvad juhtivad asutused
 - ▶ Ametid
 - ▶ Poliitika väljatöötamisega tegelevad osakonnad
 - ▶ Statistika ja analüüs
 - ▶ administratsioon
- ▶ Selles kihis töötatakse älja erinevaid poliitilisi dokumente, arengustrateegiaid ja tegevuskavasid
- ▶ Kõnealused dokumendid põhinevad elementaartaseme ja sektori taseme informatsioonil ja teabel

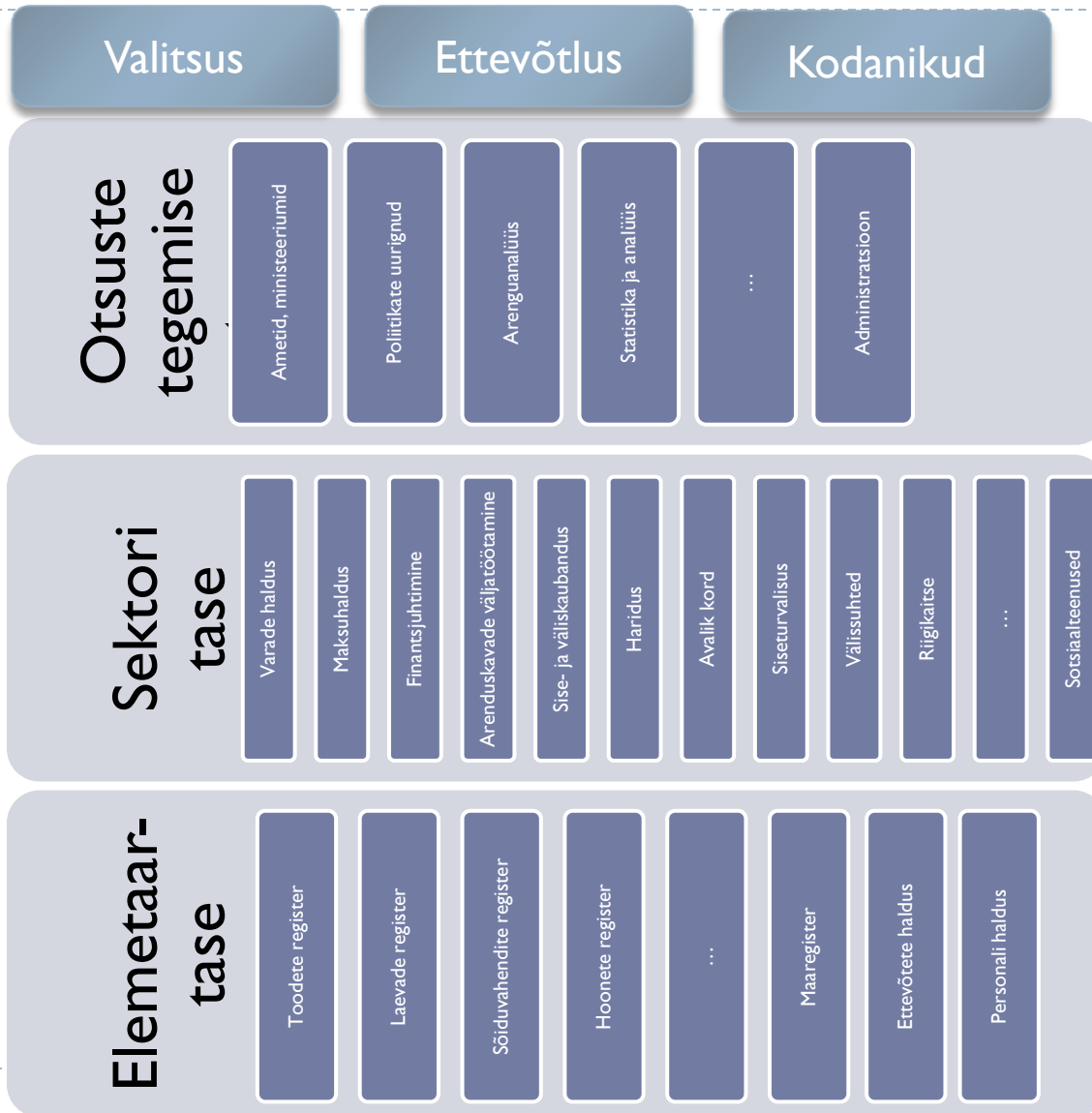

Valitsuse horisontaalne mudel

- ▶ Kasutatakse valitsusasutuste ühistegevuste kaardistamiseks tööülesannete täitmisel
- ▶ Aitab mõista infovajadusi
 - ▶ Kus ja kelle poolt andmed ja informatsioon peaks kogutud saama?
 - ▶ Milline valitusasutus peaks omama ja vastutama vastava andmestu ja informatsiooni hoidmise ning uuendamise eest?
 - ▶ Millised valitsusasutused saavad jagada neid andmeid ja informatsiooni ning millisel eesmärgil?
- ▶ Tegemist on pikkaajalisest vaatenurgast valitsussektori informatiseerimise seisukohalt äärmiselt olulise valitsuse andmestu ja informatsiooni haldamise, hooldamise, uuendamise ja jagamisega.

e-Valitsuse infomudel

Personali haldus

Raamatupidamine

Dokumendihaldus

Arhiveerimine

Kinnisvara haldus

Riigihanked

...

Varustuse haldus

Laohaldus

e-Valitsuse infomudel

▶ Põhiprintsiibid:

- ▶ Iga riigi käsutuses olevat infoühikut hangitakse üks kord ja seda tehakse kohas, kus vastav äriprotsess aset leiab.
- ▶ Kogutud infoühikud peavad kuuluma selle valitsusasutuse omandusse, kus vastav äirpotsess aset leiab.
- ▶ Mistahes valitsusasutuse poolt kogutud andmed või informatsioon peab olema kättesaadav teistele valitsusasutustele, mis on autoriseeritud valitsuse inforesursse haldav asutuse poolt.

Metaandmed

- ▶ **Valitsus**
 - ▶ Suurima inmfokogumi hoidja
 - ▶ Omab vastutust selle eest, et inforessursid on ksavava väärtusega
 - ▶ Tagab selle, et info on kergesti leitav, ligipääsetav ja edastatav
- ▶ Hästi struktureeritud ja pidevalt rakendatud metaandmestu standard on saamas järjest olulisemaks
- ▶ See aitab inimestel navigeerida tohutus hulgas veebilehtedes, mis sisaldavad informatsiooni ja konfidentsiaalselt paigutada vajalik info kohta, kus seda otsitakse.

Mis asjad on metaandmed?

- ▶ **Metadata on andmed andmete kohta**
 - ▶ Inforessursi vormi ja sisu kokkuvõte
 - ▶ Kasutatakse infostruktuuride kirjeldamiseks tehnilise standardina ja seotud juhendeid selleks, et tagada e-valitsuse koostöök vajalik koostöövõime raamistik
- ▶ **Ülemaailmselt kasuses, kuna**
 - ▶ Kasvab elektroonilise kirjastamise osakaal
 - ▶ Organisatsioonide ja isikute veebilehed arenevad
 - ▶ Tohtu hulga raskesti eristatava digitaalse ino kättesaadavus veebis
- ▶ **Teeb informatsiooni otsimise ja hankimise reaajas vähem ebameeldivaks**
- ▶ **toetab inforessusi taastamist ja kirjete haldamist**

Metaandmete väärtus

- ▶ Võimaldab kirjeldada ressursse lihtsalt ja väikeste info portsjonitena mis on kergesti leitavaks ja on kättesaadavad suuremale hulgale inimestele
- ▶ Võimaldab veebipõhist otsingumootorit toimetada efektiivsemalt ja efektiivselt, toetades inimesi nende infootsingutes
- ▶ Maksimeerib inimeste võimet leida vajalik infoallikas ja suurendab oluliselt online kirjastuse tasuvust
- ▶ Väärtuslik vahend kirjete haldamiseks
- ▶ Unikaalne mehhanism, mis annab kõrgetasemelise teenuse nende kirjete avastamiseks ja haldamiseks.

Metaandmete standard

- ▶ Toimimiseks peab olema struktureeritud ja kasutusel kogu organisatsiooni lõikes
- ▶ Põhilkise standardina on võetud kasutusele Dublin Core
- ▶ Koosneb 15 elemendis
 - ▶ Tiitel, autor, subjekt ja võtmesõnad, kirjeldus, avaldaja, kuupäev, allika tüüp, formaat, identifikaator, allikas, keel, seosed, katvus ja õiguste haldamine
- ▶ Loodi rahvusvahelise grupi erinevate valdkonna spetsialistide poolt järgmistelt erialadelt:
 - ▶ Raamatukoguhoidjad, arhivaarid, arvutiteadlased, teksti kodeerijad, muuseumihaldurid jt.

